

Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P02M066V12101	Orientación e Función Titorial	1c	3.5
P02M066V12102	Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario	1c	4.5
P02M066V12103	Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos	1c	4.5
P02M066V12104	Sistema Educativo e Educación en Valores	1c	3.5
P02M066V12241	Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo	2c	6
P02M066V12242	Complementos para a Ensinanza do Debuxo	2c	8
P02M066V12243	Estratexias Didácticas I: O Ensino	2c	6
P02M066V12244	Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise	2c	6
P02M066V12301	Prácticas Externas	2c	12
P02M066V12401	Traballo Fin de Master	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Orientación e Función Titorial**

Materia	Orientación e Función Titorial			
Código	P02M066V12101			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Idioma	Castelán Galego Inglés			
Departamento				
Coordinador/a	de la Fuente Fernández, María Adoración Martínez Figueira, María Esther			
Profesorado	de la Fuente Fernández, María Adoración Martínez Figueira, María Esther			
Correo-e	delafuente@uvigo.es esthermf@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia "Orientación e Función Titorial", está integrada no módulo común do Máster Universitario para o Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. O contido curricular desta materia pretende ser unha ferramenta eficaz, práctica e operativa para o estudante -futuro docente- ó tratar de situar os procesos de orientación e titoría na labor educativa diaria, así como establecer planes e programas de acción titorial partindo dun plantexamento educativo inclusivo e altamente persoalzado en colaboración cos equipos docentes, estudantes e familias.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	- saber
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	- saber - saber facer
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	- saber facer
CG9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos	- saber
CG11	Desenvolver as funcións de titoría e orientación dos estudantes de maneira colexiada.	- saber - saber facer
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	- saber
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.	- saber facer
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber - saber facer

CE7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, titoría e orientación académica e profesional.	- saber - saber facer
CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	- saber facer
CE12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.	- saber facer - Saber estar / ser
CE25	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.	- saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber - saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber - saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender os conceptos de orientación e de titoría así como as súas relacións coa función docente.	CG1 CG11 CG13 CE7 CE25 CT1
Valorar a importancia da orientación e da titoría no ensino en secundaria.	CG1 CG13 CE7 CE10
Sensibilizar ó profesorado da necesidade de participar activamente na orientación e titoría sistemática dos seus alumnos/as.	CG11 CE25 CT3
Coñecer as principais referencias legislativas relacionadas coa orientación e a tutoría.	CG4 CG13 CT1 CT2
Comprender a organización e a estrutura do Plan de Acción Titorial para un centro de ensinanza.	CG1 CG6 CG11
Delimitar as funcións, tarefas, contidos e destinatarios da intervención titorial.	CG11 CG18
Coñecer algunhas técnicas e instrumentos de traballo a empregar na realización da labor titorial.	CG6 CE7 CE12
Informar e asesorar ás familias respecto do proceso de ensino-aprendizaxe dos seus fillos así como a orientación persoal, académica e profesional que precisen.	CE10 CE12 CT3
Dispoñer de habilidades sociais e ser capaz de aplicar estratexias para a resolución de conflitos.	CG18 CT3
Ser capaz de abordar e resolver problemas de disciplina na aula.	CG7 CG9 CG18
Ser quen de promover e manter a comunicación coa familia e o entorno.	CE10 CE12
Ser capaz de diseñar e aplicar programas de atención ó alumnado e á diversidade, así como de apoio ás familias.	CG7 CE4 CE10 CT1 CT2

Contidos

Tema

- 1.- Bases conceptuais do ámbito disciplinar. -
- 2.- Bases lexislativas da orientación e función tutorial. -
- 3.- Diagnóstico, prevención e intervención nas dificultades de aprendizaxe e da atención á diversidade. -
- 4.- Programas e estratexias de intervención para a atención á diversidade. -
- 5.- Medidas de atención á diversidade e adaptacións curriculares. -
- 6.- Deseño e desenvolvemento do Plan de Acción Tutorial. Estratexias e técnicas de orientación na tutoría. -
- 7.- A participación das familias en centros e a súa orientación. -

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	12	24	36
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	30	34
Traballos tutelados	1	13.5	14.5
Outros	0	2	2
Actividades introdutorias	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Aportacións teóricas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realización de exercicios.
Traballos tutelados	Traballos da materia.
Outros	Dossier.
Actividades introdutorias	Actividades introdutorias.

Atención personalizada

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic.
Traballos tutelados	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver (reais ou simuladas). Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia	40	CG1 CG4 CG7 CG11 CG13 CG18 CE25 CT1 CT2
Traballos tutelados	Documento elaborado polo estudante que recompila información e competencias adquiridas no proceso de formación. Formato de traballo valorando a presentación, estrutura, calidade do contido, orixinalidade, innovación, actualización documental, e entrega en prazo.	40	CG1 CG4 CG6 CG11 CE4 CE7 CE10 CE12 CT1 CT2 CT3
Outros	Participación directa nas clases. Asistencia e participación.	20	CG4 CE4 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

- Para acadar unha avaliación continua positiva, dada a modalidade de ensino presencial do Master, esíxese a todo o alumnado unha asistencia presencial dun mínimo do 80% das sesións (admisible a falta do 20% das horas) ademais da realización e entrega de tarefas ponderables.

- Os prazos de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados o primeiro día de clase coa presentación do programa da materia. É necesario respetalos estrictamente para ser cualificados na avaliación continua.

- O alumnado que non obteña unha avaliación continua positiva sobre os parámetros expostos anteriormente, poderá presentarse a unha proba escrita (data marcada no calendario do mestrado para exames oficiais) sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará baseada na rigurosidade e profundización dos coñecementos e competencias acadadas polos alumnos/as na materia e terá una ponderación de 10 puntos (100% de la nota final).

Bibliografía. Fontes de información

ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. (2003). Orientación familiar: Intervención familiar en el ámbito de la diversidad. Madrid: Sanz y Torres.

ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R. (2012), Orientación educativa: áreas, estrategias y recursos. Barcelona, Wolters Kluwer España.

ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R. (Coords.) (1998). Manual de Orientación y Tutoría. Praxis.

BLASCO CALVO, P. (2006). Estrategias psicopedagógicas para la diversidad en educación secundaria. Casos prácticos resueltos. Valencia: Nau Llivres (pp. 54-55).

LÓPEZ URQUIZAR, N. e SOLÁ MARTÍNEZ, T. (2005). Orientación escolar y tutoría. Granada: Grupo Editorial Universitario.

MARTIN, X. e outros (2008). Tutoría. Técnicas, recursos y actividades. Madrid: Alianza Editorial.

MARTÍN, E. e MAURI, T. (2011). Orientación educativa. Atención a la diversidad y educación inclusiva. Barcelona: Graó.

MARTÍN, E. e ONRUBIA, J. (2011). Orientación y tutoría. Procesos de innovación y mejora de la enseñanza. Barcelona: Graó.

- MARTÍN, E. e SOLÉ, I. (2011). Orientación educativa. Modelos y estrategias de intervención. Barcelona: Graó.
- MARTÍNEZ, M.de C. (2012), Orientación educativa en la familia y en la escuela: casos resueltos. Madrid: Dykinson.
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, M. de C.; ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. y FERNÁNDEZ, A.P. (2009).Orientación Familiar: Contextos, evolución e intervención. Madrid: Sanz y Torres.
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, Mª de C. (2007). Orientación educativa y tutoría. Madrid: Sanz y Torres.
- MONGE, C. (2009). Tutoría y orientación educativa. Nuevas competencias. Bizkaia: Wotters Kluwer
- OCAMPO, C. I. (2012). Tutoría educativa en los diversos niveles y escenarios pedagógicos. En L. M. Sobrado, E. Fernández y M. L. Rodicio (Coords.). Orientación Educativa. Nuevas perspectivas (pp. 217-243). Madrid: Biblioteca Nueva.
- SANTANA, L.E. (2012). Orientación educativa e intervención psicopedagógica. Madrid: Pirámide.
- SARMIENTO, J. A. (2012). Estrategias y acciones de asesoramiento social y familiar. En L. M. Sobrado, E. Fernández y M. L. Rodicio (Coords.). Orientación Educativa. Nuevas perspectivas (pp. 297-322). Madrid: Biblioteca Nueva.
- SOBRADO, L. y BARREIRA, A. J. (2012). Servicios de orientación educativa: organización y funcionamiento. En L. Sobrado, E. Fernández y M. L. Rodicio (Coords.), Orientación Educativa. Nuevas perspectivas. Madrid: Biblioteca Nueva, pp. 187-214.

ALGUNHAS REVISTAS DE INTERESE

- Revista Española de Orientación y Psicopedagogía. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1229>
- Revista de Investigación Educativa RIE. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1187>
- Revista de Investigación en Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=8080>
- Cuadernos de Pedagogía. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=378>
- Profesorado: Revista de curriculum y formación del profesorado.
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1066>
- Familia. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=580>
- Revista de Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1159>
- Revista Iberoamericana de Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=7466>
- Revista Galego-Portuguesa de Psicoloxía e Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=5804>

ALGUNHAS WEBS DE INTERESE

- Banco de imaxes e sons do MEC. <http://recursostic.educacion.es/bancoimagenes/web/>
- CNICE- MEC, recursos para a Educación Secundaria Obrigatoria: <http://www.isftic.mepsyd.es/w3/recursos/secundaria/>
<http://capileiraticrecursos.wikispaces.com/RECURSOS+PARA+E.+SECUNDARIA>

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Innovación Docente e Iniciación á Investigación Educativa na Educación Física/P02M066V03216
Prácticas Externas/P02M066V03301

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V03103
A Didáctica da Educación Física.Deseño e Desenvolvemento do Currículo./P02M066V03214
Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V03104

Outros comentarios

Recoméndase:

- 1) Asistencia continuada a clases. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte dos docentes.
- 2) Dominio da informática a nivel usuario, o que supón o manexo de aplicacións de carácter xeral (por exemplo, de

tratamento de textos, base de datos, programa de presentacións...), do correo electrónico e Internet.
3) Actitude favorable e receptiva para a aprendizaxe.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario**

Materia	Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario			
Código	P02M066V12102			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Idioma	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	González González, Salvador Guillermo			
Profesorado	González González, Salvador Guillermo			
Correo-e	salva@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A presente materia ten un carácter básico e común para todas as especialidades do posgrao de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Sitúase no primeiro cuadrimestre do primeiro curso e facilita a comprensión das claves do desenvolvemento humano e os cambios que teñen lugar nos procesos físicos e psicolóxicos (**cognición, linguaxe, personalidade, etc.) ao longo do período da adolescencia. Estes coñecementos son fundamentais na formación de mestres da etapa secundaria xa que representan unha ferramenta indispensable para poder contribuír ao desenvolvemento dos adolescentes a través dunha idónea planificación dos seus procesos de aprendizaxe.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.	- saber
CE2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.	- saber
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	- saber - saber facer
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber - saber facer
CE5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer e comprender os procesos de desenvolvemento adolescente e expor estratexias educativas e psicosociais para a súa promoción.	CE1 CE2 CE3
Comprender os procesos de interacción educativa na aula e os procesos cognitivos, metacognitivos e afectivo-motivacionais que subxacen á aprendizaxe, e planificar e aplicar estratexias para a súa promoción.	CE2 CE5

Deseñar propostas de actuación educativa para alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, acordos coa organización do centro docente.

CE4
CE5
CE9

Contidos

Tema	
1. FUNDAMENTOS DO COMPORTAMENTO HUMANO, DESENVOLVEMENTO E EDUCACIÓN	Conceptos de desenvolvemento, factores, teorías.
2. PSICOLOXÍA EVOLUTIVA	2.1. Cambios corporais e desenvolvemento na adolescencia. 2.2. Desenvolvemento cognitivo na adolescencia. 2.3. Desenvolvemento afectivo-social na adolescencia.
3. PSICOLOXÍA DA EDUCACIÓN	3.1. Enfoques conductuales da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.2. Enfoques cognitivos e socio-culturais da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.3. Factores intrapersonais da Aprendizaxe: procesos e estratexias de aprendizaxe, motivación educativa, autoconcepto e procesos metacognitivos. 3.4. Factores Interpersoais da Aprendizaxe: a interacción alumno-alumno e a interactividade profesor-alumnos.
4. DIFICULTADES DA APRENDIZAXE E INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA	Descrición, avaliación e intervención.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	8.5	0	8.5
Traballos de aula	12	82	94
Probas de tipo test	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte das profesoras dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Traballos de aula	Resolución de actividades, estudo de casos, elaboración de documentos sobre a temática da materia, tanto de maneira individual como grupal, baixo a dirección das docentes.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	Proporanse actividades para resolver na aula e resolveranse dúbidas sobre contidos e actividades da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Actividades e prácticas a resolver en clase. Asistencia e participación.	70	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE9
Probas de tipo test	Preguntas sobre os contidos do temario	30	CE1 CE2 CE5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, por tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obrigatorios para a avaliación continua. Esta asistencia debe ser, polo menos do 80% estando admitido faltar ao 20 % da *presencialidade. Para superar a materia será preciso que os estudantes obteñan tanto en próbaa tipo test como nos

traballos de aula como mínimo un 50% da cualificación nese apartado. O alumnado que non poida seguir a avaliación continua realizará unha proba dos contidos da materia, na data marcada no calendario do máster para os exames oficiais. Esta proba suporá o 100% da nota final. Os pormenores e características da devandita proba serán concretadas polo profesorado o día da presentación da materia ou cando se faga a consulta persoalmente. Aqueles estudantes que non superen as probas ou actividades obxecto de avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo.

Bibliografía. Fontes de información

- Coll, C. (Coord.). (2010). *Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la Educación Secundaria*. Barcelona: Graó.
- Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps). (2001) . *Desarrollo psicológico y educación, 2. Psicología de la Educación*. Madrid: Alianza.
- González-Pienda, J.A., González, R., Núñez, J.C. y Valle, A. (2002). *Manual de Psicología de la Educación*. Madrid: Pirámide.
- Mayer, R.E. (2004). *Psicología de la Educación: Vol. II. Enseñar para un aprendizaje significativo*. Madrid: Pearson Prentice Hall.
- Palacios, J, Marchesi, A. y Coll, C. (Comps.). (1999). *Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva* .Madrid: Alianza Editorial.
- Papalia, D.E. Olds, S.W. y Feldman, D.R. (2005). *Desarrollo humano*. México: McGraw-Hill.
- García, J.N. (2001). *Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagógica*. Barcelona: Ariel.
- Santrock, J.W. (2006). *Psicología de la Educación*. México: McGraw-Hill.
- Santrock, J.W. (2006). *Psicología del desarrollo*. México: McGraw-Hill.
- Martín, C. y Navarro, J.I. (Coords.). (2011). *Psicología para el profesorado de Educación Secundaria y Bachillerato*. Madrid: Pirámide.
-

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos**

Materia	Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos			
Código	P02M066V12103			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a	Blanco Pesqueira, Antonia			
Profesorado	Blanco Pesqueira, Antonia			
Correo-e	ablancop@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>O Máster de Educación Secundaria obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas da Universidade de Vigo é de tipo profesionalizante e ten carácter oficial. Por tanto este máster, como os da súa clase, desembocará na adquisición dun título universitario da área de Educación. A formación neste máster está orientada a capacitar aos licenciados, arquitectos, **inxeneiros e graduados en áreas específicas (xeografía e histórica, tecnoloxía e informática, etc.) para desenvolver o labor como profesores/as de secundaria.</p> <p>O seu contido curricular no plano de estudos agrúpase ao redor de tres módulos (común, específico e prácticum), cun total de 60 créditos anuais. A materia de Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos forma parte do módulo común, ten carácter obrigatorio e conta con 4,5 créditos ECTS.</p>			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	- saber
CG2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.	- saber
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	- saber facer
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	- saber facer - Saber estar / ser
CG5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.	- saber facer
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	- saber facer
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	- saber facer - Saber estar / ser
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.	- saber facer - Saber estar / ser

CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	- saber facer - Saber estar / ser
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	- saber facer - Saber estar / ser
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.	- saber facer - Saber estar / ser
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber - saber facer
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber facer - Saber estar / ser
CE13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE17	Coñecer contextos e situacións en que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares	- saber - saber facer
CE18	Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.	- saber - saber facer
CE19	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.	- saber facer
CE20	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.	- saber facer
CE22	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.	- saber facer
CE23	Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.	- saber
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar e promover modelos de liderado democráticos	CG3 CG6 CG7 CG16 CE9 CT2 CT3
Ser capaz de promover o traballo en grupo	CG16 CE9 CT3

Deseñar e desenvolver proxectos educativos e unidades de programación que permitan adaptar o currículo oficial ao contexto sociocultural	CG2 CG3 CG4 CG5 CG7 CG18 CE4 CE13 CE19 CE27 CT1 CT2 CT3
Coñecer a lexislación da educación secundaria obrigatoria, bacharelato, formación profesional e ensino de idiomas.	CG1 CG5 CE17 CT1
Crear deseños curriculares segundo diferentes modelos, proxectando en cada caso a toma de decisións dunha forma auto-reflexiva e crítica.	CG3 CG5 CG7 CG10 CE4 CE9 CE13 CE17 CE22 CE23 CE27 CE31 CT1 CT2 CT3
Programar e implementar procesos de avaliación: coñecemento e habilidade da implementación de procesos evaluativos.	CG1 CG3 CG4 CG16 CG17 CE4 CE9 CE18 CE31 CT1 CT2 CT3
Utilizar diferentes metodoloxías en función do proceso de E-A adecuando as súas características en funcións dos diferentes contextos ou situacións	CG1 CG2 CG4 CG6 CG10 CG17 CE13 CE19 CE27 CE31 CT1 CT2 CT3
Construír, seleccionar e avaliar materiais didácticos adecuando estes ao saber facer do alumnado	CG1 CG2 CG7 CE13 CE19 CE20 CT1 CT2 CT3

Dominar as diferentes técnicas e tipos de avaliación e responsabilizarse cos procesos avaliativos.

CG2
CG3
CG4
CG10
CG18
CE4
CE27
CE31
CT1
CT2
CT3

Contidos

Tema

Bases conceptuais do ámbito da didáctica:	Modelos de ensinanza e de currículo. Modelos de liderazgo en educación e traballo en equipo.
Estrutura curricular e organizativa:	Lexislación educativa: Decretos do curriculum. Organización académica e administrativa, e dirección.
Compoñentes didácticos e organizativos (deseño didáctico):	obxectivos, competencias, contidos, actividades, metodoloxía, principios e estratexias, recursos didácticos, organización da aula, avaliación do proceso de ensinanza-aprendizaxe, etc.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	7	25	32
Metodoloxías integradas	5	20	25
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10.5	10.5
Sesión maxistral	8	25	33
Traballos e proxectos	2	10	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Realización de actividades na aula baixo as directrices da profesora. O seu desenvolvemento estará vinculado con actividades autónomas do estudante.
Metodoloxías integradas	Desenvolvemento de diferentes actividades a partir da integración de prácticas con TIC, microdeseños, análises de situación/problemas ou casos, etc.
Prácticas autónomas a través de TIC	Desenvolvemento de diferentes actividades autónomas apoiándose en medios dixitais.
Sesión maxistral	Exposición oral da docente apoiada en recursos didácticos, particularmente en medios audiovisuais e TIC, así coma en diferentes estratexias dirixidas a acaptar a atención do alumnado e a motivalo.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	Este máster ten é de modalidade presencial e por tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continúa é obrigatoria. Esta asistencia debe de ser polo menos do 80%, estando admitido faltar o 20% sempre que estea debidamente xustificada. Os prazos para a entrega de traballos e actividades serán comunicados polos profesores O alumnado que non supere a materia por avaliación continúa terá unha proba de avaliación en consonancia aos contidos do programa, a data estará marcada no calendario do máster http://mpe.uvigo.es
Metodoloxías integradas	Este máster ten é de modalidade presencial e por tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continúa é obrigatoria. Esta asistencia debe de ser polo menos do 80%, estando admitido faltar o 20% sempre que estea debidamente xustificada. Os prazos para a entrega de traballos e actividades serán comunicados polos profesores O alumnado que non supere a materia por avaliación continúa terá unha proba de avaliación en consonancia aos contidos do programa, a data estará marcada no calendario do máster http://mpe.uvigo.es

Traballos e proxectos Este máster ten é de modalidade presencial e por tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continúa é obrigatoria. Esta asistencia debe de ser polo menos do 80%, estando admitido faltar o 20% sempre que estea debidamente xustificada.
Os prazos para a entrega de traballos e actividades serán comunicados polos profesores
O alumnado que non supere a materia por avaliación continúa terá unha proba de avaliación en consonancia
aos contidos do programa, a data estará marcada no calendario do máster
<http://mpe.uvigo.es>

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Valorarase a implicación e adecuación de actividades relacionadas coa parte teoría e práctica da materia desenvolvida polo alumnado	20	CG1 CG2 CG7 CG16 CG17 CE13 CE17 CE27
Metodoloxías integradas	Valorarase o desenvolvemento de competencias a partir da integración de diversas estratexias de aprendizaxe con microdeseños, estudos de casos. etc,	30	CG3 CG4 CG5 CG6 CG10 CE4 CE13 CE17 CE22 CE27 CE31 CT2
Traballos e proxectos	Estos traballos serán supervisados polo profesorado dá o longo da súa realización. Valorarase a calidade dos traballos e/ou proxectos realizados de forma tanto individual como en grupo	50	CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG10 CG18 CE4 CE9 CE19 CE20 CE22 CE31 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Este máster ten é de modalidade presencial e por tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continúa é obrigatoria. Esta asistencia debe de ser polo menos do 80%, estando admitido faltar o 20% sempre que estea debidamente xustificada. Os prazos para a entrega de traballos e actividades serán comunicados polos

profesores. O alumnado que non supere a materia por avaliación continúa terá unha proba de avaliación en consonancia aos contidos do programa, a data estará marcada no calendario do master: www.mpe.uvigo.es

---

Bibliografía. Fontes de información

Medina Rivilla, A., Elaboración de planes y programas de formación del profesorado en didácticas especiales,, UNED,
Blanco Pesqueira. A, Didáctica Xeral e Formación do Profesorado, 1, S.P. U.Vigo

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Orientación e Función Titorial/P02M066V06101
Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V06104

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V06102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistema Educativo e Educación en Valores**

Materia	Sistema Educativo e Educación en Valores			
Código	P02M066V12104			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Soto Carballo, Jorge Genaro			
Profesorado	Soto Carballo, Jorge Genaro			
Correo-e	hesoto@uvigo.es			
Web	http://http://educativo95.wordpress.com			

Descrición xeral Toda práctica educativa de intervención educativa funda as súas raíces no sistema de ideas, procedementos e valores que os seus fins lle asignan. A posición dun/ha profesional do campo educativo que quere educar ser ter unha teoría clara e definida da educación sería tan irracional como a de aquel que quere guiar a alguén sen saber de onde parte, por onde vai e onde se dirixe.

Ésta é a razón pola que antes de deseñar o desenvolvemento de calquera intervención pedagóxica, o profesorado debe ter clara unha Teoría da Educación que guíe a determinación do proceso educativo e a selección dos medios para logralo.

Para elo, e en primeiro lugar é necesario precisar que é a Teoría da Educación, que lonxe de referirse exclusivamente a cuestións teóricas acerca da educación e polo tanto afastadas das realidades educativas, incide polo contrario en todos os aspectos propios da práctica educativa. Polo tanto, a Teoría da Educación significa coñecer para facer, saber para logo aplicar mellor as innovacións educativas i, en definitiva, para mellorar a calidade da educación.

A continuación é obrigado determinar qué entendemos por educación, xa que ao ser un termo de uso habitual na vida cotiá porque a todas as persoas afecta de algún modo, todo o mundo se atrevería a dar unha definición de educación.

Ademais, existen moitos conceptos afíns á educación como formación, ensino, aprendizaxe, instrución, capacitación, que se empregan en moitas ocasións como termos similares e que deben diferenciarse para a súa correcta utilización.

Así mesmo, a educación non se pode reducir á que é impartida na escola -Educación Formal-, xa que as persoas se educan máis alá de ela e os influxos que se reciben a partir de outros medios son tanto ou máis potentes que os que proceden da escola e incluso interfíren na súa acción.

Polo tanto, faise necesario traballar os conceptos de -Educación Non Formal-, definida como o conxunto de procesos, medios e institucións específica e diferenciadamente deseñados en función de explícitos obxectivos de formación, que non están directamente dirixidos á provisión dos graos propios do sistema educativo regrado, e o de -Educación Informal- que se referiría a aqueles procesos educativos que se producen indiferenciados de outros procesos sociais, que non foron institucionalizados nin sistematizados, que se dan no curso ordinario da vida.

Un dos factores que influíu na crecente importancia que se lle otorgou tanto á Educación Non Formal como á Educación Informal foi o cambio nos valores defendidos pola sociedade, da defensa da virilidade ou a guerra pasouse á defensa da paz ou a tolerancia, valores nos que ata agora non educaba a escola e que a partir da transversalidade como a LOXSE e da inclusión da Educación en Valores da LOE si serían incluídos nos seus contidos.

Tendo en conta que a saída profesional deste curso de posgrao é a de ser docente en Secundaria é polo que un bloque de contido centrarase exclusivamente no sistema educativo, co fin de introducir ao alumnado no universo da educación, prestando especial atención aos elementos que integran o sistema e ás súas funcións en relación coa acción educativa. En consecuencia considéranse os axentes socioeducativos e as súas responsabilidades pero tamén se presta especial atención a algunhas institucións fundamentais como o Estado ou as Comunidades Autónomas en tanto responsables da normativa educativa, responsables da redacción e desenvolvemento da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación. A análise da situación actual complementase cunha breve perspectiva histórica, considerando os retos e desafíos de futuro (LOMCE - Lei Orgánica de Mellora e Calidade da Educación).

Competencias	
Código	Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente. - saber
CG8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais. - saber facer
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado. - saber facer
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino - saber
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación. - saber facer - Saber estar / ser
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidas. - saber facer
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións. - saber

CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	- saber
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	- saber facer
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber facer
CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	- saber
CE21	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.	- saber facer
CE30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.	- saber facer - Saber estar / ser
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber - saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Promover accións de educación afectivo-emocional, en valores e formación cidadá.	CG8 CG10 CG13 CG16 CE8 CE9 CE21 CE30 CT1 CT2 CT3
Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxes como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	CG8 CG10 CG13 CG16 CE8 CE9 CE30 CE31 CT1 CT2 CT3
Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacionais.	CG1 CE1 CE8 CE10 CE21 CE30 CT1 CT2 CT3

Contidos	
Tema	
Bloque temático 1. O universo educativo: concepto de educación. Os escenarios educativos (Educación Formal, Non Formal e Informal).	1.1. Concepto de educación: características xerais e diferenciadoras. 1.2. Clarificación terminolóxica. 1.3. Dimensións e piares da educación. 1.4. Os escenarios educativos: educación formal, non formal e informal. 1.5. Da escola tradicional ás escolas renovadas.
Bloque temático 2. O sistema educativo. Os axentes socioeducativos (educadores, estudantes, familia) e a súa evolución.	2.1. O sistema educativo español. Análise histórica. LOXSE, LOCE, LOE, LOMCE. 2.2. A estrutura do sistema educativo despois da LOE. Ensinanzas obrigatorias e posobrigatorias. A Educación Secundaria e o Bacharelato. A Formación Profesional. As Ensinanzas de Idiomas. 2.3. Institucións e axentes no sistema educativo. O rol do Estado e o rol das Comunidades Autónomas. Os centros educativos. Profesorado e alumnado. As familias. As asociacións escolares.
Bloque temático 3. A Educación en Valores.	3.1. Marco conceptual da Educación en Valores e Actitudes. Hacia unha convivencia pacífica. 3.2. Metodoloxía i estratexias didácticas ante os valores e as actitudes. 3.3. Avaliación de valores e actitudes. 3.4. Actitudes do profesorado ante os valores controvertidos. 3.5. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos e a Declaración dos Dereitos da Infancia: contexto de actuación para a Educación en Valores e Actitudes.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	10	15	25
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	6	12	18
Prácticas autónomas a través de TIC	0	14.5	14.5
Sesión maxistral	12	18	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos de aula	Os traballos de aula versarán sobre unha temática previamente aportada polo profesor e relacionada coas temáticas dos bloques de contido.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O profesor ofertará ó alumnado unha escolmna de textos. O alumno pola súa banda elixirá entre os textos ofertados. Consistirá nun análise crítico-reflexivo relacionado con as temáticas traballadas dentro dos contidos. Asimismo dentro da resolución de problemas e/ou exercicios abordarase a visualización de vídeos susceptibles de enriquecer a materia e complementaria á información e os contados que se desenvolvan nas clases.
Prácticas autónomas a través de TIC	Os alumnos pola súa banda, coa oportuna orientación do profesor, afondarán en cuestións concretas que non foran abordadas máis que dun xeito moi xenérico na exposición deste e que sexan susceptibles de tratamento de estudio recorriendo ós soportes documentais e bibliográficos pertinentes. O alumno realizará procuras documentais e bibliográficas para a maior comprensión dos bloques de contido. Neste sentido, apoiarase nas fontes e bases de datos especializadas tanto da biblioteca da nosa universidade como doutras fontes atopadas a través de internet.

Sesión maxistral	As leccións que conforman o temario desta materia serán elaborados e presentados de maneira expositiva ó grupo de clase polo profesor. O profesor centrará a súa exposición, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada unidade didáctica, procurando ofrecer de maneira condensada a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica ou de síntese de cada tema, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e imbricándose cos demais do programa a fin de lograr unha integración dos módulos de contido e dos aspectos estruturais que conforman o corpus cognitivo da materia.
------------------	---

Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada ten por obxectivo facer o seguimento da evolución do alumno e apoiar o seu traballo dentro da asignatura. O profesor abordará aqueles aspectos que precisen de reforzo, asesoramente e guía para que o alumno acade os obxectivos marcados para esta materia.
Traballos de aula	A atención personalizada ten por obxectivo facer o seguimento da evolución do alumno e apoiar o seu traballo dentro da asignatura. O profesor abordará aqueles aspectos que precisen de reforzo, asesoramente e guía para que o alumno acade os obxectivos marcados para esta materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	As leccións que conforman o temario desta materia serán elaborados e presentados de maneira expositiva ó grupo de clase polo profesor. O profesor centrará a súa exposición, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada unidade didáctica, procurando ofrecer de maneira condensada a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica ou de síntese de cada tema, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e imbricándose cos demais do programa a fin de lograr unha integración dos módulos de contido e dos aspectos estruturais que conforman o corpus cognitivo da materia.	50	CG1 CG13 CG18 CE1 CE6 CE9 CT1 CT2 CT3
Traballos de aula	Estes traballos versarán sobre unha temática previamente aportada polo profesor e consensuada co alumno/a e relacionada coas temáticas dos bloques de contido.	30	CG1 CG13 CG18 CE8 CE10 CE21 CE30 CE31 CT1 CT2 CT3
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O profesor ofertará ó alumnado unha escolmna de textos. O alumno pola súa banda elixirá entre os textos ofertados. Consistirá nun análise crítico-reflexivo relacionado con as temáticas traballadas dentro dos contidos. Así mesmo dentro da resolución de problemas e/ou exercicios abordarase a visualización de vídeos susceptibles de enriquecer a materia e complementaria á información e os contados que se desenvolvan nas clases.	20	CG18 CE8 CE10 CE21 CE30 CE31 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A cualificación final da disciplina resultará da integración das distintas notas. Deberán ser superadas todas as partes para poder obter unha calificación positiva. O alumno que non realice todas as actividades de avaliación obterá unha cualificación final de SUSPENSO. Na segunda convocatoria avaliarase mediante un exercicio escrito.

Bibliografía. Fontes de información

Os alumnos débense afacer a ler revistas e prensa profesional sobre educación, problemas do profesorado, ensino e cultura escolar. Especialmente, recoméndase a lectura habitual de Revista Bordón, Revista de Educación, Cuadernos de Pedagogía, Revista de Investigación en Educación.... En todas estas publicacións pódese atopar, ademais, unha rica información sobre a Lexislación educativa.

CAMPS, V. (1998). Creer en la educación. Barcelona: Península.

CARREÑO, M (edit.)(2000). Teorías e Instituciones contemporáneas de educación. Madrid, Síntesis Educación

CARRERAS, Llorenç et al.(1997). Cómo educar en valores. Madrid: Narcea, 4º edición actualizada.

COLOM, Antoni J. (coord.) (1998). Teorías e instituciones contemporáneas de la educación. Barcelona: Ariel.

DELORS, J. (1996). La educación encierra un tesoro. Madrid: Santillana / UNESCO

ESTEVE, J.M. (1987): El malestar docente. Laia, Barcelona.

ESTEVE, José M. (2010). Educar, un compromiso con la memoria. Un libro para educar en libertad. Barcelona: Octaedro.

FAURE, E. (1981). Aprender a ser. Madrid, Alianza Universidad

LOE, Boletín Oficial del Estado de 4 de maio de 2008.

MESTRE CHUST, V. (2007). La necesidad de la educación en Derechos Humanos. Barcelona: UOC.

MORIN, E. (1999). Los siete saberes necesarios de la educación del futuro. Francia: Unesco.

NEGRÍN FAJARDO, O (2003). Teorías e instituciones contemporáneas de educación. Madrid, Centro de Estudios Ramón Areces, D.

PENAC, D. (2008). Mal de escuela. Barcelona: Mondadori.

PUIG, J. Mª et al. (2007). Aprendizaje servicio: educar para la ciudadanía. Barcelona: Octaedro.

SARRAMONA, J. (1989). Fundamentos de educación. Barcelona: CEAC.

SARRAMONA, J. (2000). Teoría de la educación. Reflexión y normativa pedagógica: Ariel Educación, Barcelona.

SOLER VILLALOBOS, Mª P. (coord.) (2008). De la educación emocional a la educación en valores. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo**

Materia	Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo			
Código	P02M066V12241			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a	García González, Silvia Costa Vázquez, Luís Paz García, Maria Begoña			
Profesorado	Costa Vázquez, Luís García González, Silvia Paz García, Maria Begoña			
Correo-e	begpaz@gmail.com silviagarcia@uvigo.es luiscosta@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Introdución á metodoloxía e experiencias en investigación aplicada á educación artística			

Competencias

Código	Tipoloxía
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.
CE5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada
CE26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.

CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	- saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1. Saber identificar os problemas relativos á ensinanza e aprendizaxe da Educación Artística e a Cultura Visual	CG4 CG12
3. Coñecer casos prácticos que amosen experiencias innovadoras sobre Educación Artística e Cultura Visual na Educación Secundaria.	CG16 CG17
4. Coñecer e saber analizar exemplos de traballos realizados en diferentes ámbitos de investigación: profesorado, alumnado, recursos didácticos, etc., identificando os problemas de investigación, o marco teórico, a metodoloxía de investigación, os resultados obtidos e as conclusións e implicacións.	CG18 CE5 CE24
5. Saber investigar sobre a propia práctica para melloralas e contribuír ao desenvolvemento da calidade da ensinanza.	CE26 CE27
6. Saber deseñar estratexias investigadoras na ensinanza das Artes Plásticas, a Música e a Cultura Visual.	CE31
7. Ser capaz de crear de recursos de apoio á investigación e a docencia para a ensinanza das Artes e a Cultura Visual.	CT1 CT2

Contidos

Tema	
1. Aspectos básicos do proxecto de investigación	1. O deseño da investigación 2. Enfoques e paradigmas 3. Métodos de investigación 4. Deseño do proxecto de investigación
2. Experiencias en investigación	1. O perfil do docente-investigador. 2. Que investigar e como afrontar unha investigación na aula. 3. Investigación-acción no ensino artístico. 4. O contexto sociocultural como espazo da acción educativa. Estratexias de intervención. 5. Perspectivas *actuáis na Innovación e Investigación didáctica na Educación Artística.
3. Elaboración do proxecto de investigación	1. Deseño e desenvolvemento de proxectos de investigación. 2. O traballo en equipo e a investigación na aula.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	8	32	40
Proxectos	8	32	40
Sesión maxistral	8	32	40
Presentacións/exposicións	2	8	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	16	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Presentación de investigación realizadas no ámbito da educación artística e valoración das experiencias
Proxectos	Elaboración do deseño de investigación propia
Sesión maxistral	Exposición dos principios básicos dos proxectos de investigación: métodos, enfoques, ferramentas, secuenciación, procedementos, fontes primarias e secundarias, etc.
Presentacións/exposicións	Presentación individualizada dos proxectos de investigación
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de dúbidas, casos e exercicios específicos

Atención personalizada

Descrición

Resolución de problemas e/ou exercicios	Ademais das sesión colectivas, o alumnado disporá de titoría individualizada segundo as especificacións e adscricións realizadas desde a dirección do master
Estudo de casos/análises de situacións	Ademais das sesión colectivas, o alumnado disporá de titoría individualizada segundo as especificacións e adscricións realizadas desde a dirección do master
Proxectos	Ademais das sesión colectivas, o alumnado disporá de titoría individualizada segundo as especificacións e adscricións realizadas desde a dirección do master
Sesión maxistral	Ademais das sesión colectivas, o alumnado disporá de titoría individualizada segundo as especificacións e adscricións realizadas desde a dirección do master
Presentacións/exposicións	Ademais das sesión colectivas, o alumnado disporá de titoría individualizada segundo as especificacións e adscricións realizadas desde a dirección do master

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	A resolución de problemas traballarase no contexto do traballo de investigación	10	CG4 CG17 CG18 CE5 CE24 CE26
Estudo de casos/análises de situacións	No estudo de casos buscaremos aqueles que se correspondan cos intereses do alumnado	15	CG4 CG12 CG16 CG18 CE5 CE26 CT2
Proxectos	O traballo sobre o proxecto implica a entrega dun traballo escrito que plantexa o proxecto de investigación	50	CG4 CG12 CG16 CG17 CG18 CE5 CE24 CE26 CE27 CE31 CT1 CT2
Sesión maxistral	Desenvolveránse os principios da metodoloxía da investigación. Os contidos da sesión maxistral poranse en acción na elaboración do traballo de investigación	10	CG17 CE24 CE26
Presentacións/exposicións	As presentacións pretenden poder comunicar ó grupo o desenvolvemento do proxecto de investigación	15	CG4

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A presentación dun proxecto de investigación orixinal, é requisito indispensable para a superación do módulo, con independencia da consideración dos outros criterios de cualificación.

Na segunda convocatoria deberán cumprimentarse aqueles criterios de avaliación que teñan sido comunicados no informe negativo da primeira ao alumno/a. En todo caso, será preceptiva a presentación do proxecto de investigación.

Bibliografía. Fontes de información

- BLAXTER, Loraine /Hughes Christina/Tight Malcolm (2008)., Cómo se investiga, Barcelona. Graó,
- D. Efland, Arthur/ Freedman, Kerry/ Stuhr, Patricia (2003). , La educación en el arte posmoderno, Barcelona. Paidós Arte y Educación,
- EISNER, Elliot W. (1995). , Educar la visión artística, Barcelona. Paidós,
- EISNER, E. (1998), El ojo ilustrado. Indagación cualitativa y mejora de la práctica educativa, Barcelona. Paidós.,
- ELLIOTT, J. (1977), La investigación- acción en educación, Barcelona. Paidós,
- GARDNER, Howard (1994). , Educación artística y desarrollo humano, Barcelona. Paidós,
- KAPROW, Allan (2007). , La educación del des-artista., Madrid. Ardora,
- LAFERRIÈRE, Georges (2001). , Prácticas creativas para una enseñanza dinámica. La dramatización como herramienta didáctica y pedagógica., Ciudad Real. Ñaque ed.,
- MASLOW, H. Abraham (2008). , La personalidad creadora, Barcelona, Kairós,
- MARÍN, RICARDO (ED.) (2005). , Educación en Investigación Artística., Granada. Universidad de Granada, Universidad de Sevilla,
- MARINA, Jose Antonio (1993)., Teoría de la inteligencia creadora, Barcelona. Anagrama.,
- MARTINEZ Luisa Mª, GUTIÉRREZ Rosario, ESCAÑO Carlso (coord.) (2008). , Nuevas propuestas de acción en Educación Artística, Málaga.Universidad de Málaga,
- NOVAC, Joshep D. Y GOWIN, D. Bob (1988): , Aprendiendo a aprender, Barcelona. Martínez-Roca,
- PENNAC, Daniel (2009), Mal de escuela, Barcelona. De Bolsillo,
- PÉREZ SERRANO, Mª Gloria (1990). , Investigación-acción. Aplicaciones al campo social y educativo, Madrid, Dykinson.,
- Schafer, Murray (1969). , El nuevo paisaje sonoro, Buenos Aires. Ricordi americana,
- Schafer, Murray (1975):, El rinoceronte en el aula, Buenos Aires. Ricordi Americana,
- Small, Christopher (1989). , Música. Sociedad. Educación, Madrid. Alianza editorial,

---

Recomendaciones

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Estratexias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243

DATOS IDENTIFICATIVOS**Complementos para a Ensinanza do Debuxo**

Materia	Complementos para a Ensinanza do Debuxo			
Código	P02M066V12242			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	8	OB	1	2c
Idioma	Castelán Galego Inglés			
Departamento				
Coordinador/a	Seoane Suárez, Ana González Diéguez, Horacio			
Profesorado	González Diéguez, Horacio Seoane Suárez, Ana			
Correo-e	horaciogd@edu.xunta.es anaseoane@uvigo.es			

Web

Descrición xeral Complementos para a Ensinanza das Artes e unha materia transversal que ofrece unha revisión dos contidos abordados ao longo do Mestrado de Educación Secundaria, a través da óptica, da práctica docente e do achegamento a o traballo de profesionais da ensinanza, que exercen en distintos niveis educativos, nos que esta presente a ensinanza das Artes.

A materia pretende dar a coñecer exemplos da posta en práctica dos currículos de Artes, Debuxo Técnico ou Educación Plástica a través de traballos e exercicios reais de clase, poñendo en relación os contidos de ditas materias con propostas e metodoloxías concretas de traballo.

Finalmente, Complementos para a Ensinanza das Artes aborda unha serie de contidos que son necesarios para o exercicio da docencia, pero que tenden a ser esquecidos ou relegados no desenvolvemento da carreira de Belas Artes, como poden ser o Debuxo Técnico, as aplicacións pedagóxicas das distintas técnicas artísticas ou o conxunto de ferramentas informáticas de autor, que habitualmente utilízase na creación de recursos educativos.

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	- saber
CG2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.	- saber
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.	- saber facer
CG14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.	- saber
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.	- saber
CE2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.	- saber
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	- saber facer

CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber facer
CE5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.	- saber facer
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	- saber facer
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer distintos exemplos de posta en práctica dos currículos de Educación Plástica, Debuxo Técnico e Ciclos de Arte.	CG1 CG10 CG14 CT2
Relacionar os contidos dos DCB con propostas concretas de traballo.	CG1
Relacionar as etapas de desenvolvemento dos adolescentes coas actividades a desenvolver na aula.	CG2 CE1 CE2 CE4
Coñecer as dinámicas de traballo na ESO, no Bacharelato e nos Ciclos de Formación Profesional.	CG2 CG10 CG14 CE1 CE2 CE4 CE5 CE9
Coñecer de primeira man exemplos reais de como desenvolver unha materia e xestionar a aula.	CG2 CG10 CG14 CE4 CE5
Coñecer o traballo de distintos profesionais da ensinanza no eido da Plástica, as Artes e o Debuxo dende a súa experiencia.	CG2 CG10 CG14 CE5 CE8 CE9
Desenvolver programacións didácticas a través do traballo por proxectos.	CG2 CG10 CE2 CE3 CE4 CE8 CT2
Manexar diferentes ferramentas para a creación de presentacións e recursos educativos propios.	CG1 CG2 CE3 CE4 CT2
Desenvolver habilidades para falar en público.	CG2
Analizar e experimentar formas de ensino-aprendizaxe nos novos escenarios culturais.	CG2 CG10 CE2 CE3 CE4 CE5
Utilizar as plataformas web apropiadas para compartir, intercambiar e almacenar os distintos tipos de arquivos.	CG2 CT3

Utilizar ferramentas 2.0 como soporte para a educación e o aprendizaxe a distancia.	CG2 CE3 CE5 CT1 CT3
Traballar en equipa.	CG2 CE8 CT3
Crear redes de aprendizaxe informal que sirvan de complemento e soporte ao aprendizaxe formal.	CG2 CG10 CE2 CE3 CE4 CE5 CE8 CT3
Manexar a Xeometría Dinámica como recurso didáctico.	CG2
Adquirir a capacidade de interpretar, comprender e demostrar construcións xeométricas sen necesidade de memorizalas.	CG2
Combinar os Sistemas de Representación e a Xeometría Dinámica para a elaboración de animacións.	CG2
Coñecer as distintas aproximacións á perspectiva ao longo da historia da arte e reflexionar sobre as súas implicacións.	CG2
Dominar os mecanismos de proxección como clave para a conversión do mundo tridimensional en representación bidimensional.	CG2

Contidos

Tema

1º da ESO (Contidos, metodoloxía de ensinanza e actividades didácticas para Educación Plástica)	<p>Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programacións de aula.</p> <p>DCB de Educación Plástica de 1º da ESO. Xestión de aula.</p> <p>Estrutura do centro educativo.</p> <p>Metodoloxías e estratexias de traballo co alumnado de 1º da ESO.</p> <p>Recursos a disposición do profesorado.</p> <p>Actividades para Plástica de 1º da ESO.</p> <p>Traballo por proxectos.</p> <p>Aproveitamento das dinámicas de clase para a educación en valores.</p>
Software online para a creación de recursos educativos	<p>Ferramentas para a publicación e o intercambio dos distintos formatos de arquivo; Flickr, Soundcloud, Vimeo, Slideshare, Dropbox.</p> <p>Plataformas de teleformación. Moodle (http://moodle.org).</p> <p>Manexo e tratamento de recursos online de imaxe estática.</p> <p>Manexo e tratamento de recursos online de imaxe dinámica.</p> <p>Manexo e tratamento de recursos online de tratamento de texto.</p> <p>Procura e manexo de xeradores online de bibliografías e citas bibliográficas.</p> <p>Procura e manexo de xeradores online de recursos educativos.</p>

3º da ESO (Contidos, metodoloxía de ensinanza e actividades didácticas para Educación Plástica)	Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación de aula.
	DCB de Educación Plástica de 3º da ESO.
	Metodoloxías e estratexias de traballo co alumnado de 3º da ESO.
	Actividades para Plástica de 3º da ESO.
	Traballo por proxectos.
1º de Bacharelato (Contidos, metodoloxía de ensinanza e traballo por proxectos no Bacharelato)	Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación de aula.
	DCB de Debuxo Técnico de 1º de Bacharelato.
	Metodoloxías e estratexias de traballo na aula de debuxo.
	Actividades para Debuxo Técnico de 1º de Bacharelato.
Técnicas e ferramentas para facer presentacións e expresarse en público	Manexo de software online para a creación de presentacións.
	Estratexias para o uso do encerado dixital interactivo.
	Recursos de oratoria.
4º da ESO (Contidos, metodoloxía de ensinanza e actividades didácticas para Educación Plástica)	Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación de aula.
	DCB de Educación Plástica de 4º da ESO.
	Metodoloxías e estratexias de traballo co alumnado de 4º da ESO.
	Actividades para Plástica de 4º da ESO.
	Traballo por proxectos.
2º de Bacharelato (Contidos, metodoloxía de ensinanza e Probas de Acceso a Universidade no Bacharelato)	Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación de aula.
	DCB de Debuxo Técnico de 2º de Bacharelato.
	Metodoloxías e estratexias de traballo na aula de debuxo.
	Actividades para Debuxo Técnico de 2º de Bacharelato.
	Exercicios para as Proba de Acceso a Universidade.
Redes persoais de aprendizaxe; Social Learning e E-learning (Sesión I - Exemplos e fundamentos teóricos)	Conectivismo e Social Learning.
	Ferramentas para o aprendizaxe en rede.
	Preparación de recursos educativos específicos para o intercambio de coñecementos.
	Redes sociais como ferramentas educativa.
Ciclos Medios e Formación Profesional Contidos, metodoloxía de ensinanza e estrutura da formación nos Ciclos Medios e a Formación Profesional	Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación de aula.
	DCB dos Ciclos Medios e da Formación Profesional.
	Metodoloxías e estratexias de traballo nos Ciclos Medios e na Formación Profesional.
	Actividades para Ciclos Medios e Formación Profesional.

Debuxo Técnico e Xeometría Dinámica

Estratexias e metodoloxías para debuxar nos programas de xeometría dinámica.

Creación de ferramentas para traballar nos sistemas Diédrico, Cónico e Axonométrico.

Definición dos distintos elementos xeométricos a través de lugares xeométricos e macros.

Polígonos regulares, transformacións e relacións xeométricas, curvas e fractais.

Os sistemas de proxección como base dos distintos sistemas de representación.

Xiros, cambios de plano e abatements.
Relaciones do Diédrico cos outros sistemas de representación.

Historia da Perspectiva Cónica, limitacións do Sistema Cónico, superficies de proxección irregulares e curvas, Estereoscopia.

Redes pessoais de aprendizaxe; Social Learning e E-learning (Sesión II - Exercicio práctico)

Conectivismo e Social Learning.

Ferramentas para o aprendizaxe en rede.

Preparación de recursos educativos específicos para o intercambio de coñecementos.

Redes sociais como ferramentas educativa.

As ensinanzas artísticas nas Escolas de arte (Contidos, metodoloxía de ensinanza e estrutura da formación nas escolas de arte)

Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programacións de aula.

DCB do Bacharelato de Artes e dos Ciclos de Artísticos.

Metodoloxías e estratexias de traballo no Bacharelato e nos Ciclos Artísticos.

Actividades para Bacharelato e para Ciclos Artísticos.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudos/actividades previos	0	20	20
Sesión maxistral	10	20	30
Estudo de casos/análises de situacións	8	16	24
Traballos de aula	5	10	15
Debates	4	0	4
Prácticas en aulas de informática	2	10	12
Prácticas en aulas de informática	2	10	12
Presentacións/exposicións	1	2	3
Eventos docentes e/ou divulgativos	8	40	48
Prácticas autónomas a través de TIC	0	20	20
Traballos e proxectos	0	10	10
Probas de autoavaliación	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudos/actividades previos	Tarefas individuais por conta do alumnado, realizadas con antelación a cada sesión de clase, para tomar contacto cos temas e contidos que serán tratados.
Sesión maxistral	Desenvolvemento dos temas e contidos da materia a través de explicacións apoiadas mediante exemplos e imaxes.
Estudo de casos/análises de situacións	Revisión e análise de traballos e exercicios de clase de alumnado da ESO e Bacharelato.

Traballos de aula	Exercicios e prácticas guiadas con recursos educativos, materiais e técnicas propias da ensinanza das Artes, do Debuxo Técnico ou da Educación Plástica.
Debates	Posta en común, reflexión e debate sobre os temas e contidos desenvolto durante as sesións maxistras.
Prácticas en aulas de informática	Prácticas de Xeometría Dinámica con Geogebra (http://www.geogebra.org).
Prácticas en aulas de informática	Prácticas na creación de recursos educativos a través de aplicacións online, gratuítas ou libres.
Presentacións/exposicións	Presentacións, exposicións públicas e prácticas co encerado dixital interactivo.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Charlas con profesionais da ensinanza, que exercen en distintos niveis educativos na Comunidade Autónoma de Galicia.
Prácticas autónomas a través de TIC	Procura de información a través da rede, publicación e intercambio de recursos educativos, e participación en foros, blogs e outras plataformas 2.0, para fomentar o desenvolvemento de redes persoais de aprendizaxe.

Atención personalizada

	Descrición
Prácticas en aulas de informática	<p>Para mellorar o desenvolvemento das capacidades individuais do alumnado do Mestrado de Educación Secundaria e dar resposta aos seus diferentes intereses e perfís de especialización, darase atención personalizada na resolución de dúbidas, no asesoramento sobre estratexias para mellorar a expresión oral, na corrección de erros comúns na realización de presentacións en público, e na suxestión de referencias para ampliar ou reforzar dos temas tratados.</p> <p>Cando o desenvolvemento das clases o permita, especialmente no desenvolvemento das diversas prácticas de aula, dita atención individualizada farase de xeito presencial poñendo en común dúbidas, facendo correccións individualizadas e fomentando a participación constante na clase. Pero, en calquera caso, sempre poderase solicitar apoio a través da rede, para o que se facilitarán canais de comunicación áxiles como foros, blogs ou o correo electrónico.</p>
Presentacións/exposicións	<p>Para mellorar o desenvolvemento das capacidades individuais do alumnado do Mestrado de Educación Secundaria e dar resposta aos seus diferentes intereses e perfís de especialización, darase atención personalizada na resolución de dúbidas, no asesoramento sobre estratexias para mellorar a expresión oral, na corrección de erros comúns na realización de presentacións en público, e na suxestión de referencias para ampliar ou reforzar dos temas tratados.</p> <p>Cando o desenvolvemento das clases o permita, especialmente no desenvolvemento das diversas prácticas de aula, dita atención individualizada farase de xeito presencial poñendo en común dúbidas, facendo correccións individualizadas e fomentando a participación constante na clase. Pero, en calquera caso, sempre poderase solicitar apoio a través da rede, para o que se facilitarán canais de comunicación áxiles como foros, blogs ou o correo electrónico.</p>
Prácticas autónomas a través de TIC	<p>Para mellorar o desenvolvemento das capacidades individuais do alumnado do Mestrado de Educación Secundaria e dar resposta aos seus diferentes intereses e perfís de especialización, darase atención personalizada na resolución de dúbidas, no asesoramento sobre estratexias para mellorar a expresión oral, na corrección de erros comúns na realización de presentacións en público, e na suxestión de referencias para ampliar ou reforzar dos temas tratados.</p> <p>Cando o desenvolvemento das clases o permita, especialmente no desenvolvemento das diversas prácticas de aula, dita atención individualizada farase de xeito presencial poñendo en común dúbidas, facendo correccións individualizadas e fomentando a participación constante na clase. Pero, en calquera caso, sempre poderase solicitar apoio a través da rede, para o que se facilitarán canais de comunicación áxiles como foros, blogs ou o correo electrónico.</p>

Prácticas en aulas de informática

Para mellorar o desenvolvemento das capacidades individuais do alumnado do Mestrado de Educación Secundaria e dar resposta aos seus diferentes intereses e perfís de especialización, darase atención personalizada na resolución de dúbidas, no asesoramento sobre estratexias para mellorar a expresión oral, na corrección de erros comúns na realización de presentacións en público, e na suxestión de referencias para ampliar ou reforzar dos temas tratados.

Cando o desenvolvemento das clases o permita, especialmente no desenvolvemento das diversas prácticas de aula, dita atención individualizada farase de xeito presencial poñendo en común dúbidas, facendo correccións individualizadas e fomentando a participación constante na clase. Pero, en calquera caso, sempre poderase solicitar apoio a través da rede, para o que se facilitarán canais de comunicación áxiles como foros, blogs ou o correo electrónico.

Traballos e proxectos

Para mellorar o desenvolvemento das capacidades individuais do alumnado do Mestrado de Educación Secundaria e dar resposta aos seus diferentes intereses e perfís de especialización, darase atención personalizada na resolución de dúbidas, no asesoramento sobre estratexias para mellorar a expresión oral, na corrección de erros comúns na realización de presentacións en público, e na suxestión de referencias para ampliar ou reforzar dos temas tratados.

Cando o desenvolvemento das clases o permita, especialmente no desenvolvemento das diversas prácticas de aula, dita atención individualizada farase de xeito presencial poñendo en común dúbidas, facendo correccións individualizadas e fomentando a participación constante na clase. Pero, en calquera caso, sempre poderase solicitar apoio a través da rede, para o que se facilitarán canais de comunicación áxiles como foros, blogs ou o correo electrónico.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas en aulas de informática	Para a avaliación das prácticas con Geogebra, farase entrega das construcións xeométricas elaboradas durante as clases, crearanse e intercambiaranse pequenos manuais relacionados co programa, terase en conta a realización de consultas sobre as dificultades atopadas no traballo autónomo e valorarase a participación na aula.	5	CG2
Traballos de aula	Como norma xeral, a contribución positiva aos debates, a participación na clase e o traballo na aula serán considerados positivamente na avaliación do alumnado.	5	CG1 CG2 CG10 CG14 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE8 CE9 CT1 CT2 CT3
Presentacións/exposicións	Realizaranse pequenas exposicións e presentacións en público para poñer en práctica as capacidades de expresión oral.	5	CG2 CG10 CE3 CE4 CE8 CT1 CT2 CT3

Estudos/actividades previos	As tarefas individuais por conta do alumnado, realizadas con antelación a cada sesión de clase para tomar contacto cos temas e contidos tratados, serán avaliadas e tidas en conta na cualificación final. A realización de ditas tarefas en tempo e forma será considerada fundamental para poder acadar unha cualificación positiva nas mesmas.	15	CG1 CG2 CG10 CG14 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE8 CE9 CT1 CT2 CT3
Prácticas en aulas de informática	Para a avaliación das prácticas con software de creación de recursos educativos, farase entrega dos recursos elaborados durante as clases, crearanse e intercambiaranse pequenos manuais relacionados cos programas utilizados, terase en conta a realización de consultas sobre as dificultades atopadas no traballo autónomo e valorarase a participación na aula.	5	CG2 CG10 CE3 CT2
Traballos e proxectos	Como traballo final da materia elaborárase e presentarase un recurso educativo propio especificamente deseñado para dar resposta a unha necesidade didáctica concreta.	60	CG1 CG2 CG10 CE2 CE3 CE4 CE8 CT1 CT2 CT3
Probas de autoavaliación	Unha vez finalizado o curso realizarase unha enquisa de avaliación da materia xunto cun pequeno exame de autoavaliación dos coñecementos acadados na materia, que tamén será tido en conta na cualificación final.	5	CG1 CG2 CG10 CG14 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE8 CE9 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

No caso de non acadar unha avaliación positiva na primeira convocatoria, procederá a repetir ou corrixir o traballo final seguindo as indicacións do profesorado da materia, para volver a entregalo en segunda convocatoria e poder acadar unha avaliación positiva.

Bibliografía. Fontes de información

Ken Robinson, Out of Our Minds: Learning to be Creative, Capstone Publishing Limited, 2011

Fernando Izquierdo Asensi, Geometría Descriptiva, Editorial Paraninfo, 2000

Navarro Buitrago, Félix; Zayas Manero, Ramón; Meléndez Gil, Francisco, E-learning : visión y tendencias, Génesis XXI, 2003

Metodología de la enseñanza abierta y a distancia, Torres Toro, Sebastián, Ediciones La Montaña, 2003

Nick Rovinson, Enciclopedia de Origami, Ed. Acanto, 2005

Kunihiko Kashaara e Toshie Takahana, Papiroflexia <<Origami>> para expertos, Ediciones EDAF, 2007

F. Javier Rodríguez de Abajo e Victor Álvarez Bengoa, Dibujo técnico, 2o bachillerato, Ed. Donostiarra, 1995

William Lidwell, Kitrina Holden e Jill Butler, Principios universales de diseño, Ed. Blume, 2005

J. A. Mora y J. Rodrigo, Mosaicos, Colección 2 puntos, Cuadernos para el aula de Matemáticas, Proyecto Sur e Ediciones, 1993

J. A. Mora y J. Rodrigo, Mosaicos II, Colección 2 puntos, Cuadernos para el aula de Matemáticas, Proyecto Sur e Ediciones, 1993

Kaj Johansson, Peter Lundberg, Robert Ryberg, Manual de producción gráfica, recetas, Ed. Gustavo Gili, 2004

Bruno Munari, Design e comunicação visual, Edições 70, 2006

Preston Blair, Dibujos animados, el dibujo de historietas a su alcance, Evergreen, 1999

Luke Herriott, The packaging and design templates sourcebook", Rotovision, 2007

Michael Langford, Fotografía Básica, Ediciones Omega, 2003

VVAA, Fotografía Estenopeica, Nº 15 da revista Photovision, 1981

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Estratexias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243

Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise/P02M066V12244

Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V12102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V12103

Orientación e Función Titorial/P02M066V12101

Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V12104

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estratexias Didácticas I: O Ensino**

Materia	Estratexias Didácticas I: O Ensino			
Código	P02M066V12243			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a	Varela Casal, Cristina			
Profesorado	Varela Casal, Cristina			
Correo-e	cristinavarelacasal@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	É imposible delimitar a acción creativa da acción educativa na formación de futuros profesionais dos ensinos das Artes; Educación visual e plástica na ESO, Artes plásticas e cultura audiovisual en Bacharelato.			
	A intención desta Materia é dotar ao alumno Graduado, no itinerario de Artes do Máster de educación, de procedementos e técnicas educativas, para a transmisión e acción educativa. Reflexionando no propio proceso creativo, no proceso de aprendizaxe e na planificación das accións educativas no ambito das Artes.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.	- saber
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	- saber facer
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	- saber facer
CG8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	- saber facer
CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	- saber
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	- Saber estar / ser
CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	- saber - Saber estar / ser

CE11	Coñecer a evolución histórica da familia, os seus diferentes tipos e a incidencia do contexto familiar na educación.	- saber
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber - saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Capacitar un docente analítico, reflexivo e crítico no ámbito da Educación Artística.	CG2 CG4 CE6 CE10 CE11 CT2 CT3
Valorar a capacidade artística (proceso creativo) como método de investigación e de coñecemento.	CG3 CG4 CG8 CT2
Coñecer os diferentes campos do /saber e facer/ que concorren na Educación Artística.	CG2 CG4 CE6 CE8 CT1
Desenvolver a capacidade de comunicación verbal, (oral e escrita) para a transmisión de coñecementos.	CG4 CG6 CE3 CT1
Aplicar métodos, procedementos e técnicas da investigación e da práctica artística, á planificación e deseño de proxectos, de estratexias e recursos educativos.	CG3 CG4 CG6 CE3 CT1 CT2 CT3

Contidos

Tema	
O proceso de creación artística e a súa relación co proxecto de educación artística	-Definición de concepto e preconcepto. -Selección e análise das distintas variables que interveñen na definición. -Síntese e toma de decisións. -Diversificación, aplicación de técnicas e procedementos para a resolución de problemas. -Verificación. -Avaliación.
Epistemoloxía da educación artística.	-Modelos da función da arte. -Modelos da educación artística. -Teorías cognitivas e educación artística.
Achegas da psicoloxía ao ensino das artes.	-Teorías da aprendizaxe. -Aprendizaxe da arte. -Niveis do desenvolvemento cognitivo, do neno ao adolescente. -A creatividade. -Desenvolvemento da comprensión e a representación do espazo. -Desenvolvemento da representación gráfica.
Áreas de coñecemento para os ensinos artísticos.	-Etapas na historia da arte. -Etapas na historia da estética. -Clasificación das distintas linguaxes artísticas. -Clasificación dos distintos procedementos artísticos -Interrelación entre as áreas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	3	0	3
Sesión maxistral	5	0	5
Estudo de casos/análises de situacións	0	20	20
Seminarios	5	0	5
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Debates	5	0	5
Obradoiros	0	7	7
Traballos de aula	0	27	27
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	24	24
Presentacións/exposicións	6	10	16
Proxectos	0	10	10
Observación sistemática	6	0	6
Cartafol/dossier	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, diagnóstico como punto de partida. Presentación da materia e dos proxectos que se expoñen ao alumno.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices do traballo a desenvolver polo alumno.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise de contidos da materia, coa finalidade de interpretalos, esquematizarlos, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos e expor hipóteses .
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre a creatividade, o proceso creativo, o proceso de aprendizaxe e que permite enfocar os contidos da materia. Como complemento das clases teóricas.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación de coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través do TIC de maneira autónoma.
Debates	Charla aberta entre grupos de estudantes. Centranse os temas de contidos da materia, análise de casos, o resultado dos proxectos, análises dun tema exposto previamente nunha lección maxistral.
Obradoiros	Actividades enfocadas a adquisición de coñecementos e habilidades a través da manipulación de instrumentos sobre unha temática concreta . As actividades desenvólvense individualmente ou en grupo dunha forma autónoma.
Traballos de aula	Os estudantes desenvolven proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Este traballo realizácese dunha forma autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividades nas que se formulan cuestións relacionadas coa planificación docente. Os alumnos deben desenvolver as solucións adecuadas e concretas mediante os procedementos e técnicas educativas.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte dos alumnos ante o docente e o grupo de compañeiros dun tema sobre a materia ou dos resultados dun proxecto ou dun traballo realizado. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Proxectos	Realización de actividades que estuden o proceso creativo, o proceso educativo e que permitan a cooperación de varios alumnos cos seus distintos coñecementos e puntos de vista, traballando en equipo.

Atención personalizada

	Descrición
--	------------

Seminarios	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Proxectos	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Presentacións/exposicións	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Obradoiros	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Debates	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Traballos de aula	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>

Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.

En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.

É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Presentacións/exposicións	ACTIVIDADES EXPOSITIVAS DE PROFESOR E ESTUDANTE Exposición por parte do alumno ante o docente e o grupo de estudantes dun tema sobre os resultados do traballo, pódese levar a cabo dunha maneira individual ou en grupo.	30	CG4 CG8 CE3 CE8 CT1 CT2 CT3
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	REALIZACIÓN DE EJERCICIOS Se valorará como os alumnos desenvolveron as solucións adecuadas mediante aplicación de técnicas e procedementos educativos para a realización dos proxectos.	10	CG2 CG3 CG4 CG8 CE3 CT1 CT2 CT3
Debates	ACCIONES TUTELADAS Nas charlas en grupo, observánsense aos estudantes sobre como centran os temas, a capacidade de análise de síntese e a forma de exposición.	5	CG4 CG6 CG8 CE3 CE8 CE10 CE11 CT3
Observación sistemática	OBSERVACIÓN SISTEMÁTICA Recompilánsense datos sobre a actitude, a participación, a capacidade de liderado, a empatía e entusiasmo cos compañeiros no traballo en grupo.	5	CE6 CE8 CE10 CT3
Cartafol/dossier	DOCUMENTACIÓN DOS TRABALLOS REALIZADOS Unha vez terminada cada experiencia, o alumno presentará un dossier no que reflectirá o proceso creativo. Nestes documentos, poderemos valorar os traballos realizados polos alumnos nas distintas actividades programadas: estudo e análise de situacións, toma de decisións, talleres, proposta de traballo, programa de avaliación e informe de efectividade da formulación deseñada. Valoraranse a estrutura, a secuencia e os recursos que se utilicen para reflectir mellor o proceso. As ilustracións, a maquetación e a presentación de cada dossier teñen que ser coherentes co contido, xa que son parte da comunicación de ideas.	50	CG2 CE3 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Na segunda convocatoria, poderanse presentar os alumnos que asistindo a clase, participado nas probas e entregado os dossiers teña a presentación/exposición ou o portafolio/dossier insuficiente.

Bibliografía. Fontes de información

- Arnheim R., Consideraciones sobre la educación artística, Paidós, Barcelona 1993
- Ausubel Novak y Hanesian, Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo., Trillas, Mexico 1983
- Balada, M y Juanola, R, La educación visual en la escuela, Paidós, Barcelona 1987
- Beljón J.J., Gramática del arte, Celeste ediciones, Madrid 1993
- Berger J., Modos de ver, Gustavo Gili, Barcelona 2000
- Bruner J.S., El proceso mental en el aprendizaje, Narcea, Madrid 1987
- Colectivo, Didáctica General, Anaya, Madrid 1985
- Dondis A., La sintaxis de la imagen, Gustavo Gili, Barcelona 1976
- Eco U., Historia de la belleza, Lumen, Barcelona 2004
- Edwards, B., Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro, Urano, Barcelona 1999
- Eisner E., Educar la visión artística, Paidós, Barcelona 1987
- Eisner E., Procesos cognitivos y curriculum, Martínez Roca, Barcelona 1987
- Freeland C., Pero ¿esto es arte?, Cátedra, Madrid 2004
- Gadner H., Arte mente y cerebro, Paidós, Buenos Aires 1987
- Hannoun, H., El niño conquista el medio, Kapelusz, Buenos Aires 1977
- Hernández y Hernández, Jodar Minarro A. y Marin Viadel R., ¿Que es la educación artística, Sendai, Barcelona 1991
- Holloway, G. E., Concepción en el espacio según Piaget, Paidós, Barcelona 1982
- Kandinsky, la gramática de la creación, el futuro de la pintura, Paidós, Barcelona 1988
- Kandinsky, De lo espiritual en el arte, Labor, Barcelona 1988
- Lazotti Fontana, L., Comunicación visual en la escuela, G. Gili, Barcelona 1983
- Lowenfeld, V., Desarrollo de la capacidad creadora, Kapelusz, Buenos Aires 1961
- Marina J.A., La educación del talento, Ariel, Planeta, Barcelona 2010
- Marina J.A., Teoría de la inteligencia creadora, Anagrama, Barcelona 2007
- Munari B., ¿Cómo nacen los objetos?, Gustavo Gili, Barcelona 1983
- Neill, A. S., Hijos en libertad, Gedisa, Barcelona 1985
- Novak, J. D., Teoría y práctica de la educación, Alianza, Madrid 1985
- Read, H., Educación por el arte, Paidós, Barcelona 1982
- Vygotski, L. S., La imaginación y el arte en la infancia, Akal, Madrid 1982
- Vygotski L. S., Pensamiento y lenguaje, Pléyade, Buenos Aires 1977
- Vygotski, L. S., Psicología del arte, Barral, Barcelona 1972
-

Facilitátese aos alumnos distintos artigos, capítulos de libros, lexislación e web a modo de documentación para preparar debates e os proxectos que teñen que realizar.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise/P02M066V12244

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Complementos para a Ensinanza do Debuxo/P02M066V12242

Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V12102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise**

Materia	Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise			
Código	P02M066V12244			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a	Varela Casal, Cristina			
Profesorado	Varela Casal, Cristina			
Correo-e	cristinavarelacasal@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	É imposible delimitar a acción creativa da acción educativa na formación de futuros profesionais dos ensinos das Artes; Educación visual e plástica na ESO, Artes plásticas e cultura audiovisual en Bacharelato.			
	A intención desta Materia é dotar ao alumno Graduado, no itinerario de Artes do Máster de educación, de procedementos e técnicas educativas, para a transmisión e acción educativa. Reflexionando no propio proceso creativo, no proceso de aprendizaxe e na planificación das accións educativas no *ambito das Artes.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación	- saber - Saber estar / ser
CG14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.	- saber - saber facer
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	- Saber estar / ser
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.	- saber facer
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	- saber facer
CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	- saber
CE7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.	- saber - saber facer
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	- Saber estar / ser
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- Saber estar / ser
CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	- saber - Saber estar / ser
CE12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.	- Saber estar / ser

CE13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.	- saber - saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber - saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Capacitar un docente analítico, reflexivo e crítico no ámbito da Educación Artística.	CG14 CG17 CE6 CE8 CE9 CE10 CT2 CT3
Valorar a capacidade artística (proceso creativo) como método de investigación e de coñecemento.	CG17 CG18 CE3 CT2
Coñecer os diferentes campos do /saber e facer/ que concorren na Educación Artística.	CG12 CG14 CE6 CE8 CT1
Desenvolver a capacidade de comunicación verbal, (oral e escrita) para a transmisión de coñecementos.	CG12 CG17 CE3 CE7 CE12 CE13 CT1
Aplicar métodos, procedementos e técnicas da investigación e da práctica artística, á planificación e deseño de proxectos, de estratexias e recursos educativos.	CE3 CE9 CE10 CT1 CT2 CT3

Contidos

Tema	
Estudo dos currículos para a educación visual e plástica en secundaria	-Competencias. -Obxectivos. -Contidos. -Estratexias educativas.
O ensino das artes.	-Obxectivos específicos, Taxonomía. -Contidos específicos, (historia, estética, linguaxe e procedemento). -Estratexias específicas, (secuencia, recursos, tempo e avaliación). -Deseño de plans de acción para a educación visual e plástica da ESO. -Deseño de plans de acción para a cultura audiovisual, debuxo artístico, debuxo técnico e deseño nos bacharelatos.
O estudo dos espazos para a educación visual e plástica non reglados	-Museos. -Fundacións. -Centros de cultura. -Centros sociais. -Asociacións. -Geriatría. Penais. Hospitais. Academias. -Formación empresas. -Extensión universitaria. -Actividades extraescolares.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	3	0	3
Sesión maxistral	5	0	5
Estudo de casos/análises de situacións	0	20	20
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Debates	5	0	5
Seminarios	5	0	5
Obradoiros	0	7	7
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	24	24
Traballos de aula	0	27	27
Presentacións/exposicións	6	10	16
Proxectos	0	10	10
Observación sistemática	6	0	6
Cartafol/dossier	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e a reunir información sobre o alumnado, diagnóstico como punto de partida. Presentación da materia e proxectos que se expoñen ao alumno.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices do traballo a desenvolver polo alumno
Estudo de casos/análises de situacións	Análise de contidos da materia, coa finalidade de interpretalos, esquematizarlos, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos e expor hipóteses .
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación de coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través do TIC de maneira autónoma.
Debates	Charla aberta entre grupos de estudantes. Centraranse os temas de contidos da materia, análise de casos, o resultado dos proxectos, análises dun tema exposto previamente nunha lección maxistral.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre a creatividade, o proceso creativo, o proceso de aprendizaxe e que permite enfocar os contidos da materia. Como complemento das clases teóricas.
Obradoiros	Actividades enfocadas a adquisición de coñecementos e habilidades a través da manipulación de instrumentos sobre unha temática concreta . As actividades desenvólvense individualmente ou en grupo dunha forma autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividades nas que se formulan cuestións relacionadas coa planificación docente. Os alumnos deben desenvolver as solucións adecuadas e concretas mediante os procedementos e técnicas educativas.
Traballos de aula	Os estudantes desenvolven proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Este traballo realizácese dunha forma autónoma.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte dos alumnos ante o docente e o grupo de compañeiros dun tema sobre a materia ou dos resultados dun proxecto ou dun traballo realizado. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Proxectos	Realización de actividades que estuden o proceso creativo, o proceso educativo e que permiten a cooperación de varios alumnos cos seus distintos coñecementos e puntos de vista, traballando en equipo.

Atención personalizada	
	Descrición

Seminarios	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Proxectos	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Presentacións/exposicións	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Obradoiros	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Debates	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Traballos de aula	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>
Cartafol/dossier	<p>Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único.</p> <p>En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese.</p> <p>É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua.</p>

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
------------	---------------	------------------------

Presentacións/exposicións	ACTIVIDADES EXPOSITIVAS POR PARTE DO PROFESOR E DO ESTUDANTE Exposición por parte do alumno ante o docente e o grupo de estudantes dun tema sobre os resultados do traballo, pódese levar a cabo dunha maneira individual ou en grupo.	30	CG17 CG18 CE3 CE8 CE12 CE13 CT1 CT2 CT3
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	REALIZACION DE EJERCICIOS Valorarase como os alumnos desenvolveron as solucións adecuadas mediante aplicación de técnicas e procedementos educativos para a realización dos proxectos.	10	CG14 CG18 CE3 CT1 CT2 CT3
Debates	ACCIONES TUTELADAS Nas charlas en grupo, observáanse aos estudantes sobre como centran os temas, a capacidade de análise de síntese e a forma de exposición.	5	CG14 CE3 CE6 CE7 CE8 CE12 CT3
Observación sistemática	OBSERVACIÓN SISTEMÁTICA Recompiláanse datos sobre a actitude, a participación, a capacidade de liderado, a empatía e entusiasmo cos compañeiros no traballo en grupo.	5	CE6 CE8 CE10 CT3
Cartafol/dossier	DOCUMENTACIÓN DOS TRABALLOS REALIZADOS Unha vez terminada cada experiencia, o alumno presentará un dossier no que reflectirá o proceso creativo. Nestes documentos, poderemos valorar os traballos realizados polos alumnos nas distintas actividades programadas: estudo e análise de situacións, toma de decisións, talleres, proposta de traballo, programa de avaliación e informe de efectividade da formulación deseñada. Valoraranse a estrutura, a secuencia e os recursos que se utilicen para reflectir mellor o proceso. As ilustracións, a maquetación e a presentación de cada dossier teñen que ser coherentes co contido, xa que son parte da comunicación de ideas.	50	CG17 CE3 CE10 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Na segunda convocatoria, poderanse presentar os alumnos que asistindo a clase, participado nas probas e entregado os dossieres teña a presentación/exposición ou o portfolio insuficiente.

Bibliografía. Fontes de información

- Arnheim, R. , Consideraciones sobre la educación artística, Paidós, Barcelona 1993
- Ausubel Novak y Hanesian, Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo, Trillas, Mexico1983
- Balada,M y Juanola,R, La educación visual en la escuela, Paidós, Mexico1983
- Beljon, J. J., Gramática del arte, Celeste ediciones, Madrid 1993
- Berger, J., Modos de ver, Gustavo Gilli, Barcelona 2000
- Bruner, J. S., El proceso mental en el aprendizaje, Narcea, Madrid 1987
- Colectivo, Didáctica General, Anaya, Madrid 1987

Dondis, A., La sintaxis de la imagen, Gustavo Gilli, Barcelona 1976

Eco, U., Historia de la belleza, Lumen, Barcelona 2004

Edwards, B., Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro, Urano, Barcelona 1999

Eisner, E., Educar la visión artística, Paidós, Barcelona 1987

Eisner, E., Procesos cognitivos y currículum, Martínez Roca, Barcelona 1987

Freeland, C., Pero ¿esto es arte?, Cátedra, Madrid 2004

Gadner, H., Arte mente y cerebro, Paidós, Buenos Aires 1987

Hannon, H., El niño conquista el medio, Kapelusz, Buenos Aires 1977

Hernández y Henández, Jodar Minarro A. y Marin Viadel R., ¿Que es la educación artística?, Sendai, Barcelona 1991

Holway, G. E., Concepción en el espacio según Piaget, Paidós, Barcelona 1982

Kandinsky, La gramática de la creación, Paidós, Barcelona 1988

Kandinsky, De lo espiritual en el arte, Labor, Barcelona 1988

Lazzotti Fontana, L., comunicación visual en la escuela, Gustavo Gilli, Barcelona 1983

Lowenfeld, V., Desarrollo de la capacidad creadora, Kapetusz, Buenos Aires 1961

Marina, J.A., La educación del talento, Ariel, Planeta, Barcelona 2010

Marina, J.A., Teoría de la inteligencia creadora, Anagrama, Barcelona 2007

Munari, B., ¿Como nacen los objetos?, Gustavo Gilli, Barcelona 1983

Neill, A. S., Hijos en libertad, Gedisa, Barcelona 1985

Novak, J.D., Teoría y práctica de la educación, Alianza, Madrid 1985

Read, H., Educación por el arte, Paidós, Barcelona 1982

Vygotski, L.S., La imaginación y el arte en la infancia, Akai, Madrid 1982

Vygotski, L.S., Pensamiento y lenguaje, Pléyade, Buenos Aires 1977

Vygotski, L.S., Psicología del arte, Barral, Barcelona 1972

Facilitáse a los alumnos distintos artículos, capítulos de libros, legislación e web a modo de documentación para preparar debates e os proxectos que teñen que realizar.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Estratexias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Complementos para a Ensinanza do Debuxo/P02M066V12242

Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estratexias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas Externas**

Materia	Prácticas Externas			
Código	P02M066V12301			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Batlle Penela, Cristina Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	As prácticas externas están orientadas a completar e reforzar as competencias asociadas ao título. Realizaranse nunha contorna laboral e profesional real relacionado con algún dos ámbitos da Educación.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
CG5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
CE28	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.
CE30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.

CG3
CG5
CG6
CG10
CG12
CG16
CE28
CT1
CT2
CT3

O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.

CG12
CG16
CE30
CT3

O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora

CG3
CG6
CG12
CE30
CE31
CT3

Contidos

Tema

Deseño de materias da especialidade

Elaboración de materiais e actividades

Aplicación de técnicas e estratexias de aprendizaxe en distintas etapas e cursos.

Analise da práctica educativa

(*)Análisis de la práctica educativa

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas externas	105	0	105
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	0	195	195

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas externas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria. A titorización será levada a cabo por un docente do centro e un docente da universidade.

Atención personalizada

	Descrición
Prácticas externas	O alumnado terá dous titores ou titoras que o apoiarán nesta materia. Un titor/a no centro de prácticas e un titor/a na universidade que será o seu titor/a de PAT

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas externas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria. RESULTADOS DE APRENDIZAXE -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	50	

Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum

Elaboración dunha memoria de prácticas na que se explique o paso polo centro de prácticas.

50

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

- O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.
- O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.
- O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora

---

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo Fin de Master/V02M066V06401

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Aprendizaxe e Ensinanza dos Módulos das Familias Profesionais do Sector Servizos/V02M066V06226

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/V02M066V06102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/V02M066V06103

Innovación Docente e Iniciación á Investigación na Formación Profesional/V02M066V06227

A Formación Profesional/V02M066V06225

Orientación e Función Titorial/V02M066V06101

Sistema Educativo e Educación en Valores/V02M066V06104

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo Fin de Master**

Materia	Traballo Fin de Master			
Código	P02M066V12401			
Titulacion	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	Materia orientada á realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalgunha das liñas do módulo específico do máster, e estará relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada
CE26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
CE29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.

CG4
CG6
CG10
CG12
CG17
CE24
CE26
CE27
CE29
CT1
CT2

O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.

CG12
CG17
CE24
CE26
CE27
CE29
CT1
CT2

O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora

CG6
CG12
CE26
CE27
CT1
CT2

Contidos

Tema

(*)Elaboración de un trabajo.

Trabajo de investigación final en el ámbito de la educación secundaria.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	1	0	1
Traballos tutelados	10	139	149

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	Será realizada por cada alumno ou alumna diante dun tribunal composto por 3 profesores do itinerario/especialidade correspondente ou do módulo común. A súa exposición será apoiada cos medios informáticos, audiovisuais, multimedia/et. oportunos, cunha duración entre 10 y 15 minutos e posteriormente o tribunal formulará ao alumno as cuestións que considere oportunas.
Traballos tutelados	Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalguna das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario. Encamiñase ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria. O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	O TFM estará titorizado por un docente habilitado a tal fin.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos tutelados	<p>Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenrolo orixinal nalgunha das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario.</p> <p>Encamiñárase ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria.</p> <p>O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade.</p> <p>RESULTADOS DE APRENDIZAXE:</p> <ul style="list-style-type: none"> -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora 	50	
Presentacións/exposicións	<p>Será realizada por cada alumno ou alumna diante dun tribunal composto por 3 profesores do itinerario/especialidade correspondente ou do módulo común. A súa exposición será apoiada cos medios informáticos, audiovisuais, multimedia/et. oportunos, cunha duración entre 10 y 15 minutos e posteriormente o tribunal formulará ao alumno as cuestións que considere oportunas.</p> <p>RESULTADOS DE APRENDIZAXE:</p> <ul style="list-style-type: none"> -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora 	50	

Outros comentarios e avaliación de Xullo

<p>CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:</p><div>
</div><div>Informe da titora ou titor da Universidade   Calidade do documento escrito: 50% da cualificación final (máximo 5 puntos).</div><div>
</div><div>Comisión para xulgar o Traballo Fin de Mestrado :   Presentación e defensa do TFM: 50% restante (máximo 5 puntos).</div><div>   Calidade do documento escrito   Pertinencia do contido exposto.   Calidade da presentación oral.   Capacidade para a súa defensa.   Grao de resolución manifestado.   Adecuacións do recursos e medios empregados na presentación, incluído o uso das TIC.   </div><div>*Será necesario obter unha puntuación mínima de 2,5 puntos sobre 5 puntos neste apartado para obter unha avaliación positiva global.</div>

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V06102
Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular/P02M066V06106
Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V06103
Formación Académica e Profesional/P02M066V06254
A Atención á Diversidade e a súa Intervención/P02M066V06252
A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación/P02M066V06253
A Innovación e a Investigación Educativa como Factores para a Mellora e o Asesoramento Escolar/P02M066V06107
Orientación Base Legal, Composición, Planes e Programas/P02M066V06105
Orientación e Función Titorial/P02M066V06101
Prácticas Externas/P02M066V06301
Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V06104
